

Reactie van DTenV op Asielnoodmaatregelenpakket

Algemeen

De Dienst Terugkeer en Vertrek (DTenV) stelt het op prijs dat zij in de gelegenheid is gesteld om in de geboden consultatiefase een advies te geven over het concept-wetsvoorstel Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met maatregelen om de asielketen te ontlasten en de instroom van asielzoekers te verminderen (Asielnoodmaatregelenwet). DTenV maakt graag gebruik van deze geboden mogelijkheid. Omdat de consultatieperiode beperkt is qua duur (slechts 1 week), zal de inbreng van DTenV vooral een reactie op hoofdlijnen zijn.

DTenV wenst op voorhand op te merken dat het belangrijk is dat voor elk van de maatregelen er gedegen ex ante uitvoeringstoetsen (EAUT) moeten worden uitgevoerd, en dat de uitkomsten hiervan worden meegenomen in dit wetgevingstraject.

Risico langere verblijfsrechtelijke procedures

Zoals in de Memorie van Toelichting ook wordt aangegeven zullen veel maatregelen die onderdeel zijn van het Asielnoodmaatregelenpakket naar verwachting leiden tot een verzwaring van de werklast van de IND. Dit zal vooral gelden voor de verkorting van de duur van de verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd, het afschaffen van de verblijfsvergunning asiel voor onbepaalde tijd en de verruiming van de ongewenstverklaring. Risico is dat als gevolg hiervan de verblijfsrechtelijke procedures bij de IND (nog) meer tijd in beslag zullen nemen, temeer daar er ook nog andere wetgevingstrajecten zijn waaruit maatregelen voortvloeien die de werklast van de IND zullen verzwaren (zoals het voorgenomen wetsvoorstel tot invoering van een tweestatusstelsel). Langere verblijfsrechtelijke procedures doen afbreuk aan de effectiviteit van het terugkeerproces, met name in geval van toelatingsprocedures die niet kansrijk zijn. Immers, als deze vreemdelingen langdurig in Nederland verblijven raken zij meer en meer geworteld in Nederland, hetgeen zal leiden tot een afname van de vertrekbaarheid van de vreemdeling. Daarbij geldt ook het risico dat er maatschappelijk minder draagvlak voor vertrek zal bestaan naarmate vreemdelingen vanwege tijdsverloop meer geworteld zijn in Nederland.

Indien vreemdelingen gedurende het vertrekproces een (herhaalde) toelatingsaanvraag indienen bestaat ook het risico dat het vertrekproces langduriger onderbroken wordt indien de doorlooptijden van de IND zullen toenemen. Dit kan ook de terugkeerrelatie met landen van herkomst schaden indien landen van herkomst reeds vervangende reisdocumenten hebben toegezegd of afgegeven, maar deze vanwege de langere duur van (herhaalde) verblijfsrechtelijke procedures langdurig niet gebruikt kunnen worden voor vertrek.

Mochten de doorlooptijden bij de IND daadwerkelijk oplopen dan acht DTenV het voor een goede uitvoering van het terugkeerbeleid in ieder geval noodzakelijk dat er geprioriteerd wordt op procedures die minder kansrijk zijn.

Reactie per maatregel

In onderstaande tabel wordt per maatregel de zienswijze van DTenV weergegeven.

Maatregel	Opmerkingen DTenV
1. Kortere duur verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd (van 5 naar 3 jaar)	Zie het bovenstaande kopje 'Risico langere verblijfsrechtelijke procedures'.
2. Geen nieuwe verblijfsvergunningen asiel voor onbepaalde tijd	Zie het bovenstaande kopje 'Risico langere verblijfsrechtelijke procedures'.
3. Verruiming mogelijkheden tot ongewenstverklaring	<p>Het werkproces van DTenV wordt niet direct geraakt voor zover deze maatregel ziet op het <u>opleggen</u> van een ongewenstverklaring door de IND. Deze maatregel raakt de werkprocessen van DTenV echter wel, zodra het Openbaar Ministerie (OM) overgaat tot <u>vervolginq</u> vanwege de ongewenstverklaring (artikel 197 Wetboek van Strafrecht). Na oplegging van een ongewenstverklaring zal het OM immers pas kunnen overgaan tot vervolging als de verschillende stappen van het terugkeerproces zijn doorlopen en dan vervolgens blijkt dat terugkeer door toedoen van de vreemdeling niet mogelijk is. Het OM is hierin afhankelijk van de informatie die door DTenV wordt aangeleverd.</p> <p>Voor het opvragen en aanleveren van deze informatie moet een nieuw proces worden ingericht. Van belang is dat in een (ketenbrede) ex ante uitvoeringstoets (EAUT) ook de precieze uitvoeringsconsequenties van dit nieuw in te richten proces goed in beeld worden gebracht, en dat hiervoor voldoende tijd en gelegenheid wordt geboden. De in juni 2022 uitgevoerde verkenning door de IND is hiertoe onvoldoende, omdat hierbij de uitvoeringsconsequenties enkel op hoofdlijnen in beeld zijn gebracht.</p> <p>Zie tevens het bovenstaande kopje 'Risico langere verblijfsrechtelijke procedures'.</p>
4. Afschaffing voornemenprocedure	<p>Thans wordt er door de IND een ketenbrede EAUT uitgevoerd die ziet op de mogelijkheid om de voornemenprocedure af te schaffen. Van belang is dat de resultaten van deze EAUT zorgvuldig worden meegenomen bij dit wetsvoorstel en de implementatie daarvan.</p> <p>Vooruitlopend op de uitkomst van deze EAUT merkt DTenV het volgende op:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Vooraf dient te worden opgemerkt dat DTenV de gedachtegang dat het afschaffen van de voornemenprocedure kan leiden tot een versnelling van het asielproces goed kan volgen. DTenV is zoals hiervoor aangegeven gebaat bij een snelle besluitvorming op asielaanvragen, mits de zorgvuldigheid van de asielprocedure niet in het geding komt. b. Het afschaffen van de voornemenprocedure heeft naar de mening van DTenV tot gevolg dat de instroom van

	<p>het aantal afgewezen asielzaken van de IND naar de DTenV significant zal toenemen. Volgens een eerste inschatting zou het gaan om een toename van circa 10%. Vanwege de significante toename van het aantal zaken is het van belang dat de financiering van de DTenV hierop tijdig wordt aangepast, zodat tijdig nieuwe medewerkers kunnen worden geworven.</p> <ul style="list-style-type: none">c. Met het verdwijnen van de voornemenprocedure kan de zienswijze van de advocaat nog maar (zeer) beperkt worden meegenomen in de besluitvormingsfase, en komt dit pas in de beroepsfase voor het eerst in volle omvang aan bod. Hierdoor zullen beroepsprocedures langer duren en zullen beroepen vaker door de rechter gegrond worden verklaard (zie: Memorie van Toelichting p. 24.). Dit betekent dus dat het vaker zal voor komen dat het vertrekproces vertraagd of onderbroken wordt vanwege langer durende beroepsprocedures. Ook zal het naar verwachting vaker voor komen dat na gegrondverklaring van het asielberoep uiteindelijk alsnog wordt overgegaan tot inwilliging. De door DTenV ondernomen inspanningen zijn in dat geval dan dus achteraf bezien overbodig geweest.d. Ook valt niet uit te sluiten dat het afschaffen van het voornemen zal kunnen leiden tot een afname van de vertrekbaarheid nu de kans groter wordt dat de uiteindelijke beslissing van de IND in rechte geen stand houdt. Naar verwachting zal er dan ook vaker doorgeprocedeerd worden.e. In spoor 2-zaken ontvangt de DTenV thans na het voornemen het overdrachtsdossier van de IND. De DTenV heeft nu al zeer beperkt de tijd om het vertrek voor te bereiden, omdat in spoor 2-zaken geen vertrektermijn wordt toegekend. Met het afschaffen van het voornemen wordt de tijd voor voorbereidingshandelingen voor terugkeer nog korter.f. Thans wordt door de IND in het voornemen aangegeven naar welk land de vreemdeling moet terugkeren, waarna de vreemdeling een zienswijze kan geven. Het geven van een zienswijze is volgens vaste jurisprudentie van het Hof van Justitie noodzakelijk alvorens er een terugkeerbesluit kan worden genomen. Indien de voornemenprocedure wordt afgeschaft is het van belang dat de vreemdeling anderszins in de gelegenheid wordt gesteld om zijn zienswijze te geven op een mogelijk terugkeerbesluit. Wat DTenV betreft zou deze zienswijze dan in het asielgehoor aan de orde moeten komen, zodat het systeem van de meeromvattende beschikking in stand wordt gehouden.g. Het komt vaak voor dat vreemdelingen voorafgaande aan hun uitzetting nog een (herhaalde) asielaanvraag indienen teneinde het gedwongen vertrek te
--	---

	<p>verhindert of te frustreren. Met het afschaffen van de voornemenprocedure wordt volgens dit wetsvoorstel ook de maximale bewaringstermijn (de facto de beslistermijn op asielaanvragen) van in bewaring gestelde asielzoekers verkort van 6 weken naar 4 weken (zie artikel 59b Vw). Dit betekent dat de IND in een nog korter tijdsbestek de asielaanvraag van een in bewaring gestelde vreemdeling moet afdoen. Met name in situaties waarbij veel asielaanvragen tegelijkertijd worden ingediend zou dit kunnen leiden tot opheffingen van bewaringen, omdat de IND niet in het tijdsbestek van 4 weken kan beslissen, hetgeen afbreuk doet aan het terugkeerproces. Teneinde dit te voorkomen doet de DTenV het voorstel om de maximale bewaringstermijn van 6 weken in stand te laten. Dit laat onverlet dat de IND volgens vaste jurisprudentie voortvarend moet handelen in de afhandeling van asielaanvragen van in bewaring gestelde vreemdelingen.</p>
<p>5. Beperking nareismogelijkheden</p>	<p>Geen opmerkingen.</p>
<p>6. Efficiëntere behandeling (herhaalde) aanvragen: - Strengere toets nieuwe feiten en omstandigheden bij opvolgende aanvragen - Verwijtbaarheidstoets bij opvolgende aanvragen - Verruimde afwijzingsmogelijkheden als de vreemdeling niet meewerkt aan de asielprocedure</p>	<p>DTenV staat positief tegenover dit voorstel. Indien de IND eenvoudiger asielaanvragen kan afdoen als deze zijn ingediend om het terugkeerproces te frustreren of als de vreemdeling niet meewerkt aan de asielprocedure, zal dit naar verwachting leiden tot een effectiever terugkeerproces.</p>